

با وجود عدم علاقه به مصاحبه با روزنامه ها، مجلات و صدا و سیما مطالب زیر را در مورد بهره وری تقدیم می نمایم.

نظر شما در مورد ارزیابی بهره وری در ۵ برنامه های توسعه قبلی چیست؟
هیچگونه اظهارنظری در مورد اینکه عملکرد دولت چگونه بوده و آیا موفق بوده یا نه؟ سازمان ملی بهره وری ماموریت خود را انجام داده است یا نه؟ جایگاه جمهوری اسلامی ایران در جهان و منطقه خوب است یا نه؟ و از این دست اظهار نظرها کار بنده نیست و شاید جنبه سیاسی پیدا نماید.

بیوگرافی

اینجانب سید محمد اعرابی متولد سال ۱۳۳۰ در تهران ، لیسانس اقتصاد با گرایش بیمه بازرگانی از دانشگاه علامه طباطبائی ، فوق لیسانس مدیریت بازرگانی (M.B.A) از دانشگاه L.S.U و دوره پیوسته فوق لیسانس و دکتری پژوهش در عملیات از دانشگاه L.S.U و دکتری مدیریت بازرگانی با گرایش مدیریت رفتار سازمانی و منابع انسانی از دانشگاه تهران می باشم. عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی (دانشگاه مدیریت) که با درجه استاد تمامی بازنشسته شده ام و هم اکنون ریاست پژوهشکده مدیریت سما را عهده دار بوده و به کار تحقیق آموزش و مشاوره مشغول می باشم.

نکاتی در مورد بهره وری:

هر رشته علمی دارای الگوی پایه می باشد که در مدیریت به صورت زیر خواهد بود:

نمودار ۱- الگوی تبدیل منابع به اهداف (بهره وری)

اهداف عام در مدیریت از یک مجموعه به هم پیوسته بوده که در سه مورد آن اتفاق نظر وجود دارد.

- ۱- بهره وری
- ۲- خلاقیت و نوآوری
- ۳- کیفیت زندگی

بنابراین بهره وری از اهداف هر سازمانی و در هر اندازه ای (در سطح نظام، در سطح سازمان و ...) و در هر فعالیتی (سیاسی، سیاسی و نظامی، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی و تکنولوژیکی) قلمداد می شود. پایداری بهره وری بسیار اهمیت دارد. بهره وری پایدار بستگی به افزایش خلاقیت و نوآوری دارد. افزایش خلاقیت و نوآوری بستگی به افزایش کیفیت زندگی (بعنوان شرط لازم) و توسعه سیاسی، فرهنگی و اقتصادی (بعنوان شرط کافی) دارد. در بهره وری سه نکته مهم است.

۱- مفهوم بهره وری   ۲- روش محاسبه   ۳- روش مقایسه

۱- مفهوم بهره وری: اشتراک کارایی و اثربخشی است.

کارایی به مفهوم استفاده بهینه از کلیه منابع در اختیار می باشد.

اثربخشی به مفهوم دستیابی به کلیه اهداف خاص مورد نظر می باشد.

نمودار ۲ مفهوم بهره وری را نشان می دهد.

زیاد ↑ اثر بخش ↓ کم	خانه شماره (۳) اثربخشی زیاد کارایی کم	خانه شماره (۴) اثربخشی زیاد کارایی زیاد
	شماره (۱) کارایی کم اثربخشی کم خانه	خانه شماره (۲) کارایی زیاد اثربخشی کم
	← کم کارایی کارایی زیاد →	

نمودار ۲

خانه شماره ۱ نابره وری و خانه شماره ۴ بهره وری می باشد.

۲- روش محاسبه:

۱- کارایی: $\frac{\text{خروجی}}{\text{ورودی}}$ یعنی نسبت خروجی به ورودی

۲- اثربخشی: $\frac{\text{عملکرد}}{\text{برنامه}}$ یعنی نسبت عملکرد واقعی به آنچه پیش بینی می شود.

لذا نمودار زیر می تواند یکی از روش های محاسبه برای بهره وری باشد.

کارایی	خروجی	ورودی	
$P_2/P_1 =$ کارایی پیش بینی (برنامه)	P_2	P_1	برنامه (پیش بینی)
$P_4/P_3 =$ کارایی عملکرد (واقعی)	P_4	P_3	عملکرد
$\frac{P_4/P_3}{P_2/P_1} = \frac{P_1 \times P_2}{P_2 \times P_4}$ اثر بخشی (کارایی های بهره وری)	$P_4/P_2 =$ اثر بخشی خروجی	$P_3/P_1 =$ اثر بخشی ورودی	اثر بخشی
$\frac{P_4/P_2}{P_3/P_1} = \frac{P_4 \times P_1}{P_2 \times P_3}$ بهره وری			

بنابراین روش محاسبه بهره وری به دو طریق صورت می گیرد :

$$\text{کارایی (اثر بخشی ها)} = \text{بهره وری} = \frac{P_4 \times P_1}{P_2 \times P_3}$$

$$\text{اثر بخشی کارایی ها} = \text{بهره وری} = \frac{P_4 \times P_1}{P_2 \times P_3}$$

که همیشه این دو عدد باید مساوی شوند.

۳- بهره وری خوب است یا بد، بستگی به روش مقایسه دارد، سه روش برای مقایسه وجود دارد:

۳-۱- مقایسه با گذشته (که معمولاً و به صورت طبیعی باید بهتر باشد که چنین وضعی ارزش برنامه ریزی ندارد. اگر از گذشته هم بدتر شده است که جای تامل دارد).

۳-۲- مقایسه با استاندارد یا برنامه (بشرط اینکه استاندارد یا برنامه (پیش بینی) وجود داشته باشد) که در مواردی ارزش برنامه ریزی دارد.

۳-۳- مقایسه با دیگران (دیگران داخلی و دیگران بین المللی) که این مقایسه بستگی به این دارد که خود را در چه جایگاهی قرار دهیم. (با بدترین ها، با متوسط ها، با بهترین ها)

پیشنهادات :

- ۱- سازمان ملی بهره وری با مأموریت مشخص تقویت و پاسخگو لازم دارد.
- ۲- در تمام سازمان ها(دولتی، غیر دولتی) در مجامع عمومی هیات مدیره ها موظف به ارائه بهره وری باشند.
- ۳- مفهوم، روش محاسبه و روش مقایسه شفاف و اعلام گردد.
- ۴- در تمام اسناد رسمی (ترازنامه ها، عملکردهای و ...) یکی از اسناد لازم قلمداد شود.

۵- در مورد استفاده از کلیه منابع (کارائی) و نتایج آن (اثر بخشی) پاسخگویی بوجود آید و دستگاه های نظارتی (در سه قوه) مسئول پیگیری و اعلام و دلیل آن توضیح داده شود.

۶- اجازه دهند که دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی، نهادها، همایش ها، روزنامه ها و احزاب این مطالب را مطالبه نمایند.